

Kitap Eleştirisi

İsmail Beşikçi: direnişin ve tevazuun sebatkâr “fikir gerillası”

Şiar Rişvanoğlu

İsmail Beşikçi
Derleyenler: Barış Ünlü-Ozan Değer
İletişim Yayınları, 2011

“(...)”
*Daha yavuz bir belge var mıdır ha
Gerçeği ararken parçalanmayı göze almış yüzlerden.*
“...”

Bu yazının yazıldığı günlerden sadece birkaç hafta önce, 15 Mayıs'ta, Kürt halkı serhıldan geleneğinin 80'li yılların sonunda, 90'lı yılların başında geline cesur ve kararlı çizgisini aşarak ve tarihte bir ilki başararak, “ön devrimci durum” nitelemesini hak eden muazzam bir eylem gerçekleştirdi.¹ 12-14 Mayıs tarihlerinde Federe Kürdistan Bölgesi'ne sıfır

¹ Bu tespitin yer aldığı yazılar için bkz. “Gerçek” gazetesinin Haziran 2011 sayısı veya internet ortamında: <http://www.gercekgazetesi.net/index.php/component/k2/item/624-k%C3%BCrt-b%C3%B6lgesinde-%C3%B6n-devrimci-durum> ve <http://www.gercekgazetesi.net/index.php/bread/item/641-botan-serh%C4%B1ldan%C4%B1-k%C3%BCrt-halk%C4%B1n%C4%B1n%E2%80%9C%C3%A7%C4%B1lg%C4%B1n-proje%E2%80%9Dsi> adresindeki yazılar.

noktasında bulunan Şirnex'in (Şırnak) Qilaban (Uludere) ilçesine bağlı Mergeh (Yemişli) ve Aroş (Ortaköy) köyleri kırsalında çıkan çatışmada öldürülen ve orada bırakılan gerillalardan bir kısmının cansız bedenlerini almak için kadınıyla, çocuğuyla, genciyle, yaşlısıyla yüzlerce sivil ve silahsız insan tank, top ve ağır silah ateşi altında sınırı geçerek, geceyi de dağlarda geçirdikten sonra üç evladını alarak geri döndü. Kürt halkının "Botan Serhıldanı" adını verdiği ve gerek T.C. burjuvazisi, gerekse emperyalizm cephesinde hak ettiği telaşa ve paniğe mazhar olan bu müthiş sahiplenme elbette Kürt halkını ve onun her düzeydeki temsilcilerini olduğu kadar biz enternasyonalistleri de bu tarihsel momentte derinden sarstı.

İnkâr edilen, yok sayılan bir halkın sıfır, hatta sıfırın altı noktasından bugünlere gelişi sürecinde yazılan özgürlük ve kurtuluş mücadelesi destanının bir cephesi, nice bedellerle, fedakârlıklarla, kayıplarla yürütülmekte olan örgütsel faaliyet ve ilerleme ise, diğer cephesi de kuşkusuz entellektüel uyanış, ya da başka bir deyişle "Kürt Aydınlanması"dır. İşte "bu ikinci cephenin en önemli neferi kimdir?" sorusunun cevabı, ele almakta olduğumuz kitabın konusu. Kitabın yazarlarının tanımlamaları ile: "Mamoste", "Smailê Dergûşvan", "Sarî Xoce", "Çuro Baba", "Adalet İçin Dik Duran Cesaret", "Pusulası Hakikati Gösteren Hoca", "Akademia' Cennetinden Kovulan Şeytan", "Türkiye'nin Vicdanı". Antik Yunan'da hakikati söyleyen kişiler için kullanılmış olan bir kavramı tercih ediyor kitabın derleyenlerinden Barış Ünlü: "*Parrhesiastes*". Ben bütün bu tanımların ve burada yer almayan daha bir dizi tanımın da Beşikçi'ye çok uymakla birlikte, onu en iyi betimleyen tanımın, avukatlarından Ali Yıldırım'ın aktardığı, 1971 Amed (Diyarbakır) yargılamalarının askeri savcısı yüzbaşı Yaşar Değerli'nin yapmış olduğu tanım olduğu kanısındayım : "Fikir Gerillası".²

Askeri savcı daha o günden geleceği görmüş! Öyle ya; sadece yazdıklarından dolayı 100 yılın üzerinde ceza almayı, "tek kişilik örgüt kurma" suçundan yargılanmayı, ömrünün 17 yılını cezaevinde geçirmeyi, 37 kitap yazıp 32'sini yasaklattırmayı olsa olsa bir "fikir gerillası" başarabilir!

Kitap yayın dünyasındaki çok önemli bir boşluğu doldurmak üzere atılmış olan ciddi ve saygıyı hak eden bir adım, değerli bir çalışma. Boşluk diyoruz, zira İsmail Beşikçi hakkında bugüne kadar yazılmış, yayınlanmış zaten çok az sayıda olan kitaplardan hiçbiri bu denli kapsamlı değil. Beşikçi'nin bugün yasaklı olan (Beşikçi'nin 37 kitabından 32'si, bugün hâlâ yasaklıdır) bütün kitaplarının yayını 90'lı yıllarda üstlenen

2 İsmail Beşikçi, *Bilincin Yükselişi*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 1993, s. 14.

Yurt Kitap-Yayın'ın basmış olduğu, *İsmail Beşikçi Davası I-II-III-IV ve V* adıyla yayınlanan³ ve daha çok dava süreçlerini anlatan kitaplar dışında, topu topu iki kitap bulunmaktadır. Bunlar Komal Yayınları'nın 1980 yılında İzmir'de basmış olduğu *Kürdistan Üzerine Örgütlü Devlet Terörü ve İsmail Beşikçi (Biyografiya-Savunmalar-Mektuplar)* kitabı ve Deng Yayınları'nın 2010 yılında İstanbul'da basmış olduğu Mehmet Emin Bozarslan tarafından yazılmış ve Şirin Bozarslan tarafından çevirilmiş olan *İsmail Beşikçi İle Uluslararası Dayanışmanın Belgeleri* kitabıdır. Dolayısıyla, aslında Kürt, sosyalist, muhalif, entelektüel, hangi kategoride olursa olsun, yazar ve yayıncı dünyasının, Beşikçi'ye çok ciddi bir özeleştirici borcu var. Devletin ve burjuvazinin bu kadar "ilgi"sine mazhar olmuş böyle bir aydından, bugüne kadar bu kitaba benzer kitapların esirgenmiş olması hepimizin hanesinde eksiler bölümüne yazılmalıdır. Barış Ünlü ve Ozan Değer'in derlemiş olduğu ve toplam 52 yazıdan oluşan bu kitap işte bu özrü, ciddi ölçüde kapatacak kapasitede. Hayatın ironisi: kitap Beşikçi'nin "Çağımızda Hukuk ve Toplum" dergisinde yer alan "Ulusların Kendi Geleceğini Tayin Hakkı ve Kürtler" başlıklı yazısından dolayı, "PKK örgütünün propagandasını yaptığı" gerekçesiyle, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldığı gün (4 Mart 2011) dolaşıma çıktı!

Derleyenlerden Barış Ünlü'nün sunuş niteliğindeki yazısı bile başlı başına bütünsel ve sağlam bir tablo sunuyor okura. Bir "fenomen" olarak ele aldığı ve diğer derleyen Ozan Değer ile birlikte haklı olarak "Türkiye'nin ve dünyanın 20. yüzyılda yetiştirdiği en önemli entelektüellerden biri" olarak tanımladığı Beşikçi'nin biyografisinden çok kısa süren akademik kariyerine, doktora tezi ile başlayan Kürt Sorunu ile tanışmasından TİP'in "Doğu Mitingleri"ne uzanan, Kemalizmden sosyalizme evrilen siyasi çizgisine, üniversiteden kovuluşundan cezaevi dönemlerine, PKK ile ilişkisine kadar yaşamının hemen her boyutunu kısa ama doyurucu ifadelerle anlatıyor.⁴ Ünlü'nün objektif ve sağlıklı tespitleri, derleyicisi olduğu kitabın kahramanı olan yazarı ne kadar iyi incelediğini ve bilimsel yöntemini (özellikle tarafsızlık ve tarihselcilik açısından) ne denli doğru kavradığını da gösteriyor. Örneğin, Beşikçi'nin doktora tezinin sol Kemalist tarih okumasının yansımalarını taşıdığını, Kemalizmden ve resmi ideolojiden

³ Bu serinin ilk kitabı *İsmail Beşikçi Davası I* in ilk baskısı 1975 yılında Komal yayınları tarafından yapılmıştır.

⁴ Barış Ünlü, "İsmail Beşikçi Fenomeni. Bir Parrhesiastes'in Oluşumu" adlı makale, *İsmail Beşikçi, Derleyenler: Barış Ünlü-Ozan Değer*, İletişim Yay., İst., 2011, s. 11-44.

kopuşunun ancak bir süre sonra olabildiğini nesnel bir yorumla aktarıyor. Ünlü, Beşikçi'nin resmi ideolojiden kopuşunu gerek 12 Mart sonrası ilk cezaevi deneyimindeki temaslarını (Beşikçi Diyarbakır Cezaevi'nde DDKO, T-KDP davasından yargılananlarla, daha sonra Rizgarî-Komal Hareketi adını alacak olan Ocak Komünü ve yine sonradan Özgürlük Yolu adını alacak olan diğer komün üyeleri ile birlikte kalmıştır) gerekse eserlerindeki izi sürerek adım adım anlatır. Cezaevi süreci Beşikçi'nin hem Kürt sorunu konusunda radikalleşmesine, hem Kemalizmi daha iyi kavramasına, hem de Türk solunu enternasyonalizm bağlamında eleştirme konusunda daha da cesur bir çizgiye gelmesine yol açacaktır.

Aynı yazıda ilginç bir gerçeği hatırlatır Ünlü, Mehdi Zana'nın "Mahkemelerde Kürtçe konuşmamız için bizi zorluyordu...Cesurdu, cesarete yeni bir anlam katıyordu." sözünü aktararak. 2010 yılına damgasını vuran KCK davalarındaki sanıkların son derece yerinde olan ve mahkemeleri deyim yerindeyse tıkayan Kürtçe savunma hamlesinin⁵, ta yıllar öncesinden Beşikçi tarafından ısrarla önerilmiş olduğunu öğreniyoruz. Benzer bir şekilde Beşikçi'nin PKK ile olan ve farklı bir seyir izleyen ilişkisini, Beşikçi'nin bir an olsun elinden bırakmadığı aynı titiz yöntemle aktarır Ünlü. Beşikçi'nin PKK'nin yayın organlarında yazması ile gelişen ve *PKK Üzerine Düşünceler: Özgürlüğün Bedeli*⁶ ile doruğa çıkan yakınlığın, 1999 Öcalan'ın yakalanma süreci ile başlayan dönemde uzaklığa, hatta zaman zaman karşıtlığa dönüştüğünü aktarır.

Beşikçi'nin PKK'ye en yakın olduğu dönemde yazmış olduğu,, hareketin alt sınıflara dayanan karakterini gösteren çarpıcı bir anekdotu örnek verir. Bir korucubaşı şöyle demektedir: "Benim uşağımın oğlunun komutan olduğu bir hareketten ne çıkar? Benim hizmetçimin oğlunun başkanlığını yaptığı HEP'ten ne çıkar?"⁷

Beşikçi'nin PKK'yi eleştirmeye başladığı süreçte şu sözleri hem çok dikkat çeker, hem de hareketin bazı fanatik unsurları tarafından tehdit edilmesine neden olur: "Cezaevinde, devletin çok sıkı denetimi altında tutulan PKK liderinin örgütü yönetmesi, Kürtlerin önünü kesmeye çalışması yanlıştır...PKK büyük bir harekettir...Ama istemleri küçüktür. Çok çok küçüktür. PKK bireysel haklara değil, kolektif haklara vurgu yapabilmeli-

5 Mahkemelerdeki bu hamle, 2010 12 Eylül Referandumu'nda Kürdistan'daki büyük boykot başarısı ve yine 2010 Ekim'inde TZP Kurdi'nin çağrısıyla Kürdistan'da bir hafta okulları boykot kampanyası ile birlikte Kürt halkının kendine güvenini kazanmasında önemli bir aşamadır.

6 Melsa Yayınları, İstanbul, 1992.

7 Ünlü, agm., s. 38.

dir...PKK Abdulah Öcalan'ı eleştirebilmelidir.”⁸

Kuşkusuz ki Beşikçi, ne bu sözler üzerine kendine yönelen tehditlere, ne de başka zorlamalara zerre kadar önem vermemiştir. Zira kitaptaki yazıların bütününden çıkan sonuçlardan biri de Beşikçi'nin işkenceler, işten atılmalar, maddi sıkıntı, 17 yıllık cezaevi hayatı ve daha bir dizi baskıya, zulme rağmen taviz vermeyen, ödünsüz, dimdik kişiliğidir.

Beşikçi bu tavrını henüz 1972 yılında Askeri Mahkeme'de yapmış olduğu savunmasının son sözlerinde deklare etmiştir:

Günümüzün Türkiye'sini de 'Ortaçağ'ın dikta taktikleriyle, gerçekleri baskı altına almak için binbir türlü işkence metodları uygulamak yanında, mahkemeleri bile bu çirkin ve insanlık haysiyetine aykırı oyuna alet edenler, aldanmışlardır. Bu aldanışın verdiği şaşkınlık içinde çırpınmaktadırlar. Gelecek alandıklarını gösterecektir.

Ben bu diktaya, bilimsel haysiyetimden zerre kadar taviz vermeyerek şiddetle karşı çıkıyorum, boyun eğmiyorum.⁹

Kitabın “Demokrasi, İnsan Hakları, Üniversite, Kürt Sorunu” başlıklı dördüncü bölümünde yer alan ve konuları itibarıyla Beşikçi ve eserleri ile “yakın akrabalık” ilişkisi taşıyan 12 yazı dışında yazıların tamamı, Beşikçi'nin yaşamı, eğitimi, bir aydın ve yazar olarak serüveni ve eserleri üzerine ciddi oranda fikir sahibi olmaya yetecek nitelikte bilgi sunan yazılar. Kitabın “Bir Entelektüel ve Bir Bilim Adamı Olarak İsmail Beşikçi” başlıklı ilk bölümünde, “İsmail Beşikçi Üzerine Düşünceler” başlıklı ikinci bölümünde, “Farklı Dönemler, Farklı Mekânlar, Kürt Sorunu ve İsmail Beşikçi” başlığını taşıyan üçüncü bölümünde yer alan kimi kişisel anıları, sahneleri de barındıran yazıların oluşturduğu Beşikçi portresini dört ana kategoriye ayırmak mümkün.

Birincisi Beşikçi'nin akademik dünyada yaşadıkları ve bu dünyayla ilişkisi. Bu konuya ilişkin özellikle ilk bölümde, önemli Kürdologlardan Martin Van Bruinessen'in “Akademik Özgürlük ve İfade Özgürlüğü: İsmail Beşikçi Vakası” başlıklı yazısı, Sibel Özbudun'un “‘Akademia’ Cennetinden Kovulan Bir Şeytan: İsmail Beşikçi” yazısı, Yücel Demirel'in “Sınırdan Merkezi Etkilemek: Bir Alternatif Kurumsallaşma Örneği Olarak İsmail Beşikçi” yazısı ve M. Malmisanij'in “Anti-Kürdolojiden Kürdolojiye Giden Yol ve İsmail Beşikçi” yazısı son derece yetkin yazılar. Bu yazılar; Beşikçi'nin “Orijin bakımından 2 kere 2 (eşittir) 4 kadar

8 Ünlü, agm., s. 41.

9 *İsmail Beşikçi Davası IV-Yargıtay'a Başvuru*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 1993, s. 451-452.

gerçek bir şekilde Türk olan Kürtler zamanımızda neden farklı bir dil ve kültür ortamı içindedirler?”¹⁰ sorusu ile başlayan kendi aydınlanması ve Kürt Aydınlanması’ndan, akademik dünyadan kovuluşu ve sosyal bilimlerde izlediği yola¹¹, Beşikçi’nin bir aydın olarak Gramsci ile ortak ve ayrı yönlerine¹² kadar bir dizi şey öğretiyor okura. Örneğin M. Malmisanij, Beşikçi’nin ABD’deki bir insan hakları kuruluşunun vermiş olduğu ödülü, 1991 yılında Nobel Barış Ödülü’ne aday gösterilmesi için kendisine yapılmış olan teklifi, John Berger’in “ödüllendirilmek bir yargıcın mülkü olmaktır” sözünü takip eder biçimde nasıl tereddütsüz reddettiğini anlatır.¹³

İkincisi, Beşikçi’nin siyasal hareketleri de etkilemiş ve etkilemekte olan bir düşünür ve yazar olarak serüveni. Bu konu hemen her bölümde yer alan yazılarda ele alınmış olmakla birlikte, özellikle Komal Yayınevi sorumlusu ve Rizgarî Hareketi’nin önderlerinden Recep Maraşlı’nın “İsmail Beşikçi ve Kürt Hareketi” başlıklı yazısı¹⁴, Yurt Kitap-Yayın’ın sorumlusu Ünsal Öztürk’ün “Beşikçi: Türk Resmi İdeolojisinin Yalanlarına karşı Duruş” başlıklı yazısı¹⁵ ve İbrahim Gürbüz’ün “İsmail Beşikçi’yi Anlamak”¹⁶ yazısı kapsamlı bir dağarcık sunuyor. Karın Karakaşlı’nın “Pusulası Hakikati Gösteren Hoca” yazısında ise, Hrant Dink’in 10 Temmuz 1998’de *Agos* gazetesinde yazmış olduğu bir yazısında, Beşikçi’nin Ermeni sorunu konusunda resmi tez karşısı söylemi Türkiye’de ilk kez kullanan kişiyi olduğunu belirttiğini öğreniyoruz.¹⁷

Üçüncüsü Beşikçi’nin bir düşünce suçu “sanığı” olarak yargılamalar sırasındaki duruşu. Bu konuya ilişkin ise avukatı değerli hukukçu Levent Kanat’ın “Düşünce Özgürlüğü ve İsmail Beşikçi” yazısı ve kendisi de DGM’lerin gedikli sanığı olan Temel Demirer’in “Adalet İçin Dik Duran Cesaret” yazısı kayda değer. Yine özellikle Recep Maraşlı’nın ve Ünsal Öztürk’ün yukarıda sözü edilen yazıları da, Beşikçi’nin, savunmalarında

10 Martin Van Bruinissen, “Akademik Özgürlük ve İfade Özgürlüğü: İsmail Beşikçi Vakası”, *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 52.

11 Sibel Özbudun, “‘Akademia’ Cennetinden Kovulan Bir Şeytan: İsmail Beşikçi”, *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 93.

12 Yücel Demirer, “Sınırdan Merkezi Etkilemek: Bir Alternatif Kurumsallaşma Örneği Olarak İsmail Beşikçi”, *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 103-105.

13 M. Malmisanij, “Anti-Kürdolojiden Kürdolojiye Giden Yol ve İsmail Beşikçi”, *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 82.

14 *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 221-256.

15 Agy, s. 381-409.

16 Agy, s. 357-373.

17 Agy, s. 167.

nasıl dimdik durduğunu, her savunmasını resmi ideolojiyi yerle bir etmek için bir “saldırı” haline getirdiğini, savunmalarına nasıl dava üstüne dava açıldığını örnekleriyle anlatıyor. Aktarılan savunmalardan Beşikçi’nin aynı zamanda (elbette zorunlu pratik içinde!) çok iyi bir hukukçu sayılması gerektiğini de öğreniyoruz.

Dördüncüsü ve bütün yazılarda bir biçimde ortak olarak anlatılan ise Beşikçi’nin insan olarak kişilik özellikleri. Beşikçi ile az ya da çok, kısa ya da uzun, eski ya da yeni bir tanecik de olsa anısı bulunan herkes şu sıfatları mutlaka kullanacaktır: güleryüzlü, mütevazı, kibar, saygılı. Onu daha yakından tanıyan ya da yazı ve yargılanmalarını izleyenler ekleyecektir: erdemli, sabırlı, inatçı. Kitapta kişisel tanıklıklar barındıran her yazı onun bu yönlerini farklı örneklerle ortaya koyuyor. Walter Benjamin, “İbiza Günlükleri”nde; “Sabır, kuşkusuz ki nezaketin can alıcı noktasıdır ve bütün erdemlerin içinden hiç bozmadan seçilip alınan tek erdem belki de odur.” diyor.¹⁸ Kuşkusuz Beşikçi sabrın ve nezaketin en cisimleşmiş örneklerinden biridir. Brecht’in “Üstelik biliyoruz ki /Kötülüğe duyulan nefret bile/Asık yüzlü yapar insanı /Haksızlığa duyulan öfke bile/Kabalaştırır insanın sesini.” dizelerinde anlattığı ruh haline hiç girmemiş, en zor yargılama sahnelerinde, en ağır zindan koşullarında bile o vakur, nazik tavrını elden bırakmamıştır.

Yıllarca cezaevlerinde yüzlerce (siyasi davaların %80’e yakını Kürtlere açılmış olduğu için doğal olarak çoğu Kürt olan) devrimciye “Mamoste”lik, yani “hoca”lık da yapmış olan Beşikçi’nin, bütün bu özellikleriyle beraber, esas olarak Kürt halkının gözünde nasıl bir yere sahip olduğuna ilişkin benim de çok ilginç birkaç tanıklığım mevcuttur. Bunun en sarsıcı ve benim için dramatik olanını paylaşmak isterim. 1995 yılının Kasım ayında, Başkale kırsalında çatışmada ölen bir gerillanın cenazesini, Van’dan alıp memleketine Ağrı’nın Tutak ilçesinin bir mezrasına götürdük. Tören bitti, evde kederli ve öfkeli ailesi ve dostlarıyla çay içip sohbet ediyoruz. Sözün bir yerinde birisi nasıl geldiğimi sorunca, Adana’dan Van’a uçakla, Ankara aktarmalı geldiğimi söyledim. Öldürülen genç Arjen’in, sadece 13 yaşındaki kızkardeşi Xezal, Ankara lafını duyar duymaz güzel ve yaşlı gözlerini koca koca açarak, yaşadığı acıya rağmen heyecanla “Abim, Mamoste Beşikçi’yi çok severdi, o Ankara’da yaşıyormuş, sen onu tanıyor musun?” dedi. Başka söze gerek var mı? Bir aydın için bundan daha güzel ve onurlu bir paye var mı? (Hikâyenin dramatikliği ise şu: yıl-

18 Walter Benjamin, *Parlıtlar*, Belge Yay., İstanbul, 2003, s. 60.

lar sonra Xezal'ın kendisinin de, üniversiteyi bitirir bitirmez gerillaya katılmış olduğunu ve ne yazık ki 2008 yılında bir çatışmada öldüğünü, geçen sene yurtdışında aileyle ortak dostumuz olan bir arkadaşımından öğrendim.)

Beşikçi'nin en belirleyici özelliklerinden biri olan kararlılığı ve dönemin baskılarına meydan okuyan cesaretini anlatan en eğlenceli sahnelerden birini, belki tevazu konusunda Beşikçi'den en çok ders alması gereken kişilerden biri, Baskın Oran aktarır (Oran kendi ifadesi ile bu olayı “utarak hatırlar”).¹⁹ Beşikçi'nin Mülkiye'de akademisyen olarak bulunduğu yıllarda, kendisi de orada olan Oran bir gün okul koridorunda karşılaştığı Beşikçi'ye şöyle der: “Haklısın, ama şimdi Kürt Meselesi'ni konuşmanın zamanı mı?” Beşikçi ise cevap verir: “Peki ne zaman zamanı olacak Baskın, ne zaman?”

İşte Beşikçi hemen herkesin Kürt Sorunu'na ilişkin olarak resmi ideoloji karşısında suskun olduğu yıllarda özgürlüğünü bedel vererek “o zaman”ı, “bu zaman” yapmıştır. Bugün Oran da dahil bir çok insan²⁰, hem de -ne güzel ki!- hiçbir bedel ödemeksizin bu konuda konuşabiliyor, yazabiliyorsa, bunu, onyıllardır yaşamını bağışlama cesaretini mücadele içinde göstermiş –Arjen ve Xezal gibi- binlerce gence olduğu kadar, Beşikçi'ye de borçludur.

Genç yaşta CIA tarafından öldürülen Karayibli devrimci şair/müzisyen Peter Tosh “Eşit Hak ve Adalet” adlı şiirinin/şarkısının bir yerinde şöyle der: “Herkes cennete gitmek istiyor/Ama ölmeyi hiç kimse istemiyor”. Beşikçi yıllar öncesinden “öle öle” gelerek, “cennete gitmek” istemeyenlerde bile derin etkiler uyandıran, Murathan Mungan'ın kitaptaki ifadesiyle “zamanlarüstü saygı”yı hak eden bir biliminsanı, daha da ötesi gerçek bir düşünür.

Umalım ki bu kitap, ardından gelecek, Beşikçi'nin serüveninin tüm boyutlarını daha da ayrıntılı ortaya koyacak başka ve daha kapsamlı kitapların habercisi olsun. Zira anlatılan ve anlatılacak olan “mamostelerin mamostesi”²¹ Marx'ın deyişiyle “hepimizin hikayesi” olacak.

Beşikçi'ye olan borcumuzu ödemek için!

19 Baskın Oran, “İsmail Beşikçi ve Mülkiye: Fevkalade Özel Bir Mülkiyeliyle Söyleşi” *İsmail Beşikçi* içinde, agy, s. 307

20 Ne yazık ki “herkes” diyemiyorum, zira başta Beşikçi başta olmak üzere, Kürt Sorunu üzerine resmi ideolojiye aykırı pozisyon alan ve sisteme entegre olmamış birçok insan hâlâ bedel ödemeye devam ediyor ve görünen o ki, daha da uzun bir süre de edecek.

21 “Mamoste” Kürtçede (Kurmanç) “hoca”, “öğreten”, “usta” anlamına geliyor. Buradaki ifade esas olarak Nâzım'ın “Gömlek, Pantolon, Kasket ve Fötre Dair” şiirindeki Marx'a ithafen kullandığı “ustalarımın ustası” sözünün çevirisidir!